

Sjukdomsklassifikation - förtydliganden och nyheter

Gunnar Henriksson

Olafr Steinum

RDK:s Fortbildningsdagar i Varberg 27.-28. Februari 2003

Rubriker

- Om Huvuddiagnosen
- Om läkemedel i patientklassifikation
- Speciella kodningsproblem
- Kodning och klassifikation i öppen vård
- Etik i patientklassifikation

Val av huvuddiagnos

- Principer
- Regler
- Anvisningar

Klassificeringsanvisningar för val av huvuddiagnos vid registrering till patientstatistik

Följande principer, definitioner och anvisningar gäller vid diagnosregistrering för patientstatistik, främst slutenvård. Efter den översiktliga sammanställningen av principer följer kommentarer och tillämpningsexempel.

Dnr 24-5857/01 2001-12-18

www.sos.se/epc/

Grundregel

A

- ★ Med *huvuddiagnos* avses det tillstånd, diagnos eller anledning (behandling, undersökning m m), som huvudsakligen föranlett vårdtillfället eller kontakten.

Fokus:
här-och-nu-situationen

- ★ Med huvuddiagnoskod avses den kod enligt Klassifikation av sjukdomar och hälsoproblem 1997 som bäst beskriver anledningen till vården vid detta tillfälle.

Grundregel

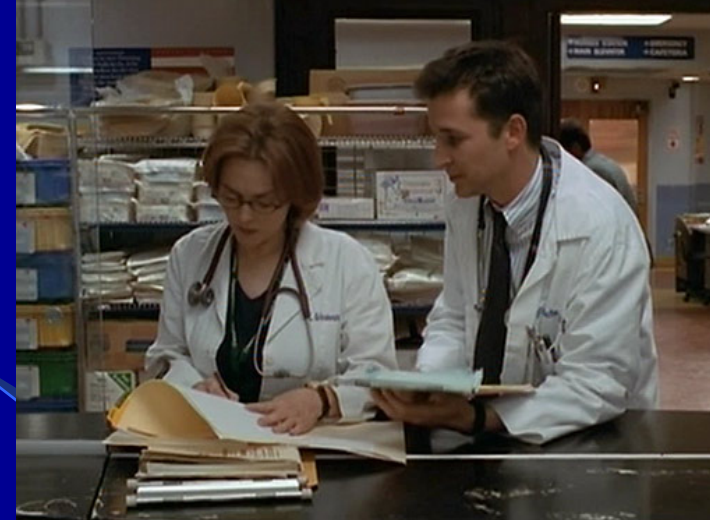
★ Observera att det i vissa fall kan behövas flera koder för att beskriva ett tillstånd.

Exempel:

Vid manifestationsdiagnoser anges såväl manifestationskoden (asteriskkod) som etiologisk kod (daggerkod). Vid skada anges både skadans natur och yttre orsak.

Hjälpregel

B

Om mer än ett tillstånd kan komma ifråga som huvuddiagnos väljs det tillstånd som tagit mest resurser i anspråk.

I allmänhet betyder detta det tillstånd som förorsakat flest vård dagar eller som patienten opererats för.

Det är viktigt att notera att det tillstånd som förbrukat mest resurser är inte det samma som det tillstånd man får mest betalt för

Symtom på diagnostiserad sjuk

Om ett symptom eller tecken eller problem är angivet som huvuddiagnos men det klart framgår av journalen att detta är ett symptom på en diagnostiserat tillstånd som patienten fick behandling för skall den bakomliggande sjukdomen väljas som huvuddiagnos

Ett viktigt exempel är barn med gastroenterit som inlägges pga dehydrering. Huvuddiagnos skall vara gastroenterit bidiagnos dehydrering. Dehydreringen är symtom på gastroenteriten och skall kodas som bidiagnos.

Exempel: **Huvuddg:** A09.9 Gastroenterit

Bidiag: E86.9 Dehydrering

Huvuddiagnos

- ⤵ **Samlad bedömning vid vtf slut**
- ⤵ **Ej preliminära intagningsorsaken**
- ⤵ **Läkarens ansvar att välja huvuddiagnos**

Vilka bidiagnoser skall registreras?

Jo de som:

- ⌘ - inneburit en klinisk utvärdering och bedömning
- ⌘ - medfört behandling
- ⌘ - medfört diagnostisk utredning
- ⌘ - förlängt vårdtiden
- ⌘ - medfört ökad vårdtyngd
- ⌘ - är speciella omständigheter och riskfaktorer
- ⌘ - innebär en implikation beträffande framtida hälsoutveckling (gäller barn)

Hjälpregler

F

För vissa diagnos- eller behandlingsgrupper gäller speciella regler, bl a

- Rehabilitering,
- Cytostatikabehandling,
- Kontrollundersökningar

Kommentarer till F (rehab)

Vård för rehabiliteringsåtgärder. Förslag till principer:

Vård för akut sjukdom hos äldre kodas på den akuta primärsjukdomen och inte som rehabilitering oavsett kliniktyp.

Eftervård efter kirurgisk åtgärd kodas lämpligen med Z47.- Annan ortopedisk eftervård eller Z48.- Annan kirurgisk eftervård om det inte görs speciella rehabiliteringsinsatser.

(En motsvarande "ren" eftervård efter medicinskt vårdtillfälle har ingen självklar kod)

- Medicinskt färdigbehandlad akut sjukdom där patienten behöver vidare träning, planering eller andra motsvarande insatser bör kodas med rehabilitering (Z50.-) som huvuddiagnos.

Läkemedel kodas med ATC-kod

- Vid förgiftning eller feldosering
ICD-10 kapitel XIX
- Vid ogynnsam effekt i terapeutisk bruk
ICD-10 kapitel XX
- Vid åtgärder / procedurer
Temporära åtgärdslistan / BESIS

Kodning av läkemedelsintoxikation

- Förgiftning med läkemedel
T36-T50 i kapitel XIX.

Om man har upplysning om läkemedlet bör
T36-T50 ersättas med ATC-kod.

- Yttre orsakskod från kapitel XX
skall anges.

Förgiftning av....

T36 - systemiska antibiotika

T37 - andra systemiska antiinfektiva

T38 - hormoner

**T39 - smärtstillande,
antiinflammatoriska och
antireumatiska läkemedel**

**T40 - narkotiska och psykodysleptiska
medel hallucinogener**

T41 - anestetika

**T42 - antiepileptika och medel vid
parkinsonism samt lugnande medel
och sömnmedel**

T43 - psykotropa läkemedel

**T44 - läkemedel som påverkar det
autonoma nervsystemet**

**T45 - läkemedel med systemisk och
hematologisk effekt**

**T46 - läkemedel som påverkar hjärt-
kärlsystemet**

**T47 - läkemedel som påverkar mag-
tarmkanalen**

**T48 - läkemedel som företrädesvis
påverkar glatt muskulatur,
skelettmuskulatur och andningsorganen**

**T49 - medel företrädesvis använda för
lokalterapi vid hud- och slemhinne-
sjukdomar, vid ögon-, öron-, näs-, hals-,
och tandsjukdomar**

**T50 - diuretika samt andra och icke
specificerade droger**

Exempel på kodning av läkemedelsintoxikation

- N05C D03 Läkemedelsintoxikation (=T42.4)
(flunitrazepam (Rohypnol®))
- X64.0 Suicidförsök i hemmet
- Y91.9 Bidragande alkoholpåverkan

Anmärkning: Då läkemedel specificeras med ATC-kod används enbart kap XX-koden X64 av serien X60-64

Exempel på kodning av läkemedelsintoxikation

N02A A01 Läkemedelsintoxikation (= T40.2)
(morfin)

Y63.8 Felaktig dosering under medicinsk behandling

R09.2 Andningsstillestånd

Y63.6 Försummelse att ge ordinerade läkemedel eller biologiska substanser

Y63.8 Feldosering under annan kirurgisk och medicinsk behandling

Läkemedelsbiverkning – ogynnsam effekt av läkemedel i terapeutisk bruk

- ✓ Biverkningens manifestation
- ✓ Yttre orsak:
Ogynnsam effekt av läkemedel
i terapeutisk bruk

Läkemedelsreaktioner

- K71.1 Toxisk leversjukdom med levernekros
  - Leversvikt (akut) (kronisk) orsakad av **läkemedel**
- L23.3 Allergisk kontaktdermatit orsakad av **läkemedel** i kontakt med huden
- L24.4 Irritativ kontaktdermatit orsakad av **läkemedel** i kontakt med huden
- L25.1 Ospecificerad kontaktdermatit orsakad av **läkemedel** i kontakt med huden
- L27.0 **Generaliserad hudreaktion** orsakad av **läkemedel**
- L27.1 Lokaliserad hudreaktion orsakad av **läkemedel**
- L56.0 Fototoxisk **läkemedelsreaktion**
- L56.1 Fotoallergisk **läkemedelsreaktion**
- M10.2 Gikt orsakad av **läkemedel**
- M34.2 Systemisk skleros orsakad av **läkemedel** eller kemiska ämnen
- M80.4 **Läkemedelsutlöst** osteoporos med patologisk fraktur
- M81.4 **Läkemedelsutlöst** osteoporos
- M83.5 Annan **läkemedelsutlöst** osteomalaci hos vuxen
- M87.1 Osteonekros orsakad av **läkemedel**
- N14.0 Nefropati orsakad av **analgetika**
- N14.1 Nefropati orsakad av andra **läkemedel** och biologiska substanser
- N14.2 Nefropati orsakad av icke specificerade **läkemedel** och biologiska substanser

Ogynnsam effekt av....

Y40 - systemiska antibiotika

Y41 - andra systemiska antiinfektiva

Y42 - hormoner

Y43 - läkemedel med systemisk verkan och cytostatika

Y44 - läkemedel som påv blodet

Y45 - smärtstillande, antiinflammatoriska och antireumatiska läkemedel

Y46 - läkemedel mot epilepsi och parkinsonism

Y47 - lugnande medel och sömnmedel

Y48 - anestetika

Y49 - psykotropa läkemedel

Y50 - centralstimulantia

Y51 - läkemedel som påverkar det autonoma nervsystemet

Y52 - läkemedel som påverkar hjärt-kärlsystemet

Y53 - läkemedel som påverkar mag-tarmkanalen

Y54 - läkemedel som påv vattenbalans och mineralomsättning

Y55 - läkemedel som påv glatt muskulatur skelettmuskulatur och andningsorganen

Y56 - medel företrädesvis använda för lokalterapi vid hud- och slemhinnesjukdomar, vid ögon-, öron-, näs-, hals-, och tandsjukdomar

Y57 - andra och icke specificerade droger

Läkemedelsbiverkning – ogynnsam effekt av läkemedel i terapeutisk bruk

- Biverkningens manifestation
- Yttre orsak

Y57.9 Ogynnsam effekt av läkemedel
i terapeutisk bruk

ATC-kod

Exempel på kodning av läkemedelsbiverkning

L27.0   Generaliserad läkemedelsexantem

Y57.9   Ogynnsam effekt av läkemedel

J01C E02 Penicillin V (Kåvepenin)

ATC-koder - sammanfattning

Används vid:

- *förgiftningar* istället för en kod T36-T50
biverkningar i tillägg till en kod Y40-Y57
- i VästraGötaland i öppen vård som *tillägg till åtgärds kod som anger läkemedelsbruk* (V9425, V9576, V9577 med flera)
- Används *ej* i anslutning till yttre orsakskod vid förgiftningar (X40-X44, X60-X64, X85 och Y10-Y14) om läkemedlet är specificerat som förgiftning med ATC-kod eller kap XIX-kod

Speciella kodningsproblem

- Obstetrik
- Urinvägar
- Tumörer
- Komplikationer till kirurgi

Obstetrik (1)

- Vård under graviditet, förlossning och i puerperiet skall primärkodas med kod från kapitel XV (O-kod), med undantag av skador, HIV, A34, E23.0, F53.- och M83.0
- Om inte specifik kod för sjukdomen finns, används kod från O98 och O99 som primärkod, med den ordinära sjukdomskoden som tilläggskod

Exempel:

O99.6 + K35.9 Akut appendicit under graviditet

Obstetrik (2)

Förlossning (O80-O84)

Partus

Anmärkning:

Koderna O80-O84 är avsedda för morbiditetskodning. Koder från detta avsnitt bör endast användas som primärkoder om inget annat tillstånd som klassificeras under kapitel XV föreligger.

Exempel: Kodning av normalförlossning tvillinggraviditet

Huvuddiagnos: O30.0 Tvilling graviditet

Bidiagnos: O84.0 Spontanförlossning

Diskussion pågår. Denna regel kan ev bli ändrat

Exempel på asterisk- och daggerkoder

M03.2* Andra postinfektiösa artrit vid sjukdomar som klassificeras annorstädes

A04.6† Enterit orsakad av *Yersinia enterocolitica*

M03.2* A04.6† Postinfektiös artrit vid (orsakad av) *Yersinia enterit*

Exempel på asterisk- och daggerkoder

F02.8* Demens vid andra specificerade sjukdomar som klassificeras annorstädes

T52.9† Toxisk effekt av organiskt lösningsmedel

F02.8* T52.9† Lösningmedelsdemens
Y96.9 Arbetsmiljö som orsak till sjukdom

Exempel på asterisk- och daggerkoder

N16.0* Tubulointerstitiella njursjukdomar vid infektionssjukdomer som klassificeras annorstädes

A41.5† Septikemi orsakad av andra gramnegativa bakterier

N16.0* A41.5† Pyelonefrit orsakad av septikemi med gramnegativa bakterier

Men:

A41.5 Septikemi orsakad av gramnegativa bakterier

N10.9 ...som härrör från en bakteriell pyelonefrit

N20

Sten i övre urinvägar

JA

Hydronefros

JA

Infektion

JA

N13.6 + N20

NEJ

N13.2

NEJ

Infektion

JA

N20 + N39.0

NEJ

N20

Kodning av cancer

Anmärkningar:

1. Oklart definierade primära tumörer, sekundära tumörer (metastaser) och maligna tumörer utan angiven lokalisation

Kategorierna C76-C80 innefattar **även** maligna tumörer där ursprungslokaliseringen inte är klart angiven eller där tumören beskrivs som "disseminerad", "spridd" eller "utspridd" utan att den primära lokaliseringen nämns. I båda fallen förutsätts ursprungslokaliseringen vara okänd.

Kodning av cancer - exempel

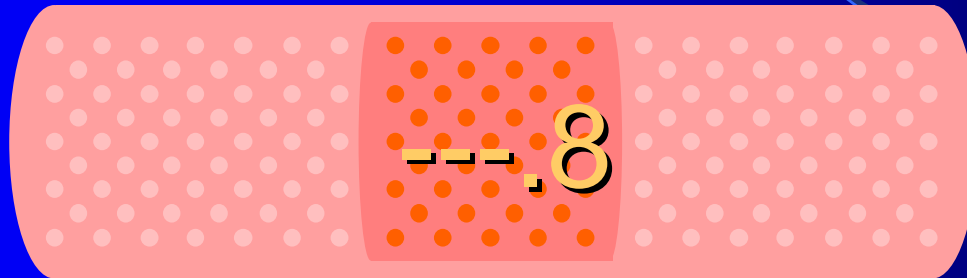
C78.0 Lungmetastaser

J91.0*C78.0 † Utgjutning i lungsäcken orsakad
av lungmetastaser

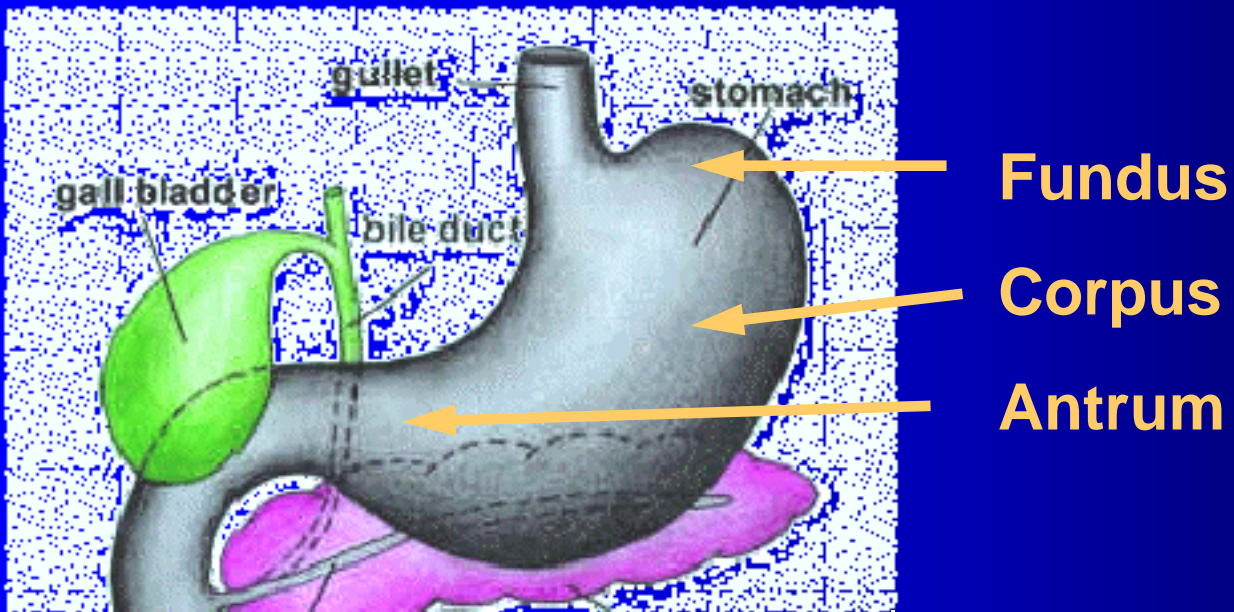
Z85.3 Status post bröstcancer

Kodning av cancer med övergripande växt

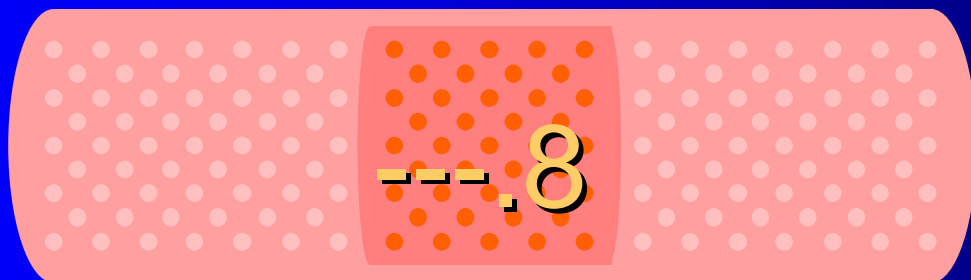
En tumör som utbreder sig över två eller flera intilliggande undergrupper inom en treställig kategori och vars ursprung ej kan fastställas, bör klassificeras under .8 (tumör med övergripande växt), om inte kombinationen särskilt anges på annat ställe.

En tumör utgången från fundus ventrikuli som växt till och numera inkluderar även antrum och corpus, kodas fortfarande som en tumör utgående från fundus. **C16.1**

Har man däremot en ca som griper över fundus, corpus och antrum och man inte kan avgöra ursprunget inom tre-tecken nivån, kodar man **C16.8 ventrikelca med övergripande växt.**

Kodning av cancer med övergripande växt

Som exempel kan nämnas att en malign tumör i magsäcken och tunntarmen där man ej vet ursprunget bör klassificeras under C26.8, Malign tumör i matsmältningsorganen med övergripande växt.

Kodning av cancer med övergripande växt

- C57.8** Tumör med övergripande växt utgången från kvinnliga genitalia
- C63.8** Tumör utgången från manliga genitalia med övergripande växtsätt
- C68.8** Tumör utgående från urinorganen med övergripande växt

Kodningsexempel

65-årig man. Vårdtid 16 dagar

K26.0 Akut blödande Ulcus duodeni

D62.9 Som leder till en anemi pga stor blödning

D68.3 Cirkulerande antikoagulans

B01A A03 ATC-kod för warfarin (WARAN®)

Y57.9 Givet i terapeutisk dos

I48.9A ...pga kronisk förmaksflimmer

R57.9 Cirkulatorisk chock

J42.9 Kronisk Bronkit

T83.5, N39.0, Y84.6 UVI pga KAD

JDH15 Endosc Injektions behandling i Duodenum

JDH18 Endosc Koagulation i duodenum

JDH00 Laparotomi duodenotomi med omstickning

TKC20 KAD (?)

Kodning av ett traumafall

Roger, knappt 50-årig färgblind (röd-grön) konsult råkar under en affärsmiddag på restaurant El Piraya förväxla en fefferonifrukt med en röd chipipeppar (av styrkan eldsvåda!) tar en stor tugga. Det brinner fruktansvärt i munnen. Konsulten inser att här måste släckas och reser sig raskt för att uppsöka närmaste bekvämlighetsinrättning

Han har bråttom och ramlar därför baklänges över sin stol, griper tag i närmsta föremål som olyckligtvis är akvariet fylld med Sydamerikanska pirayor. Akvariet, konsulten och stolen välter och hamnar i en våt hög på golvet. Han får av glassplitter en sårskada på kinden, vänster armen kommer i kläm under stolen och frakureras (distal radiusfraktur) och tre pirayor biter sig fast i höger underarmen.. 'Han förs i ambulans till akuten där han erhåller vård för sina skador. I efterförloppet stämmer hans advokat restauranten, som inte vågar annat än göra upp i godo

Kodning av pirayabett

S52.50 W07.54 Fall från stol i restaurant –
vitalaktivitet(4) eller arbete(3)

S51.7 Multipla pirayabettsskador
Yttre orsak? W56.54 (eller 3) Biten av marina .....(?)

S01.4 W25.54 (eller 3) Sårskada kind orsakad
av skarpt glasföremål

H53.5 Färgblind

Valet av huvddiagnos blir radiusfrakturen. Multipla sårskador pårund av bitt av fisk på restaurang sannolikt relativt ovanlig kod. Sårskada på kind orsakad kontakt med skarpt glas

Kapitel XX-koderna kan diskuteras. Man kan använda klämd under stol W23.54. Pirayor är inte däggdjur, men koden W56 avser marina *djur*. Ev kan man koda T14.1 Bett av djur istället för S51,7 men alternativet är sämre, fördi det är viktigare att koda skadans lokalisation .

Komplikation till sjukvårdande behandling

Frisk man inkommer nu för att lägga ned sin stomi som han haft ett år pga en opererad perforerad divertikulit.

Patienten opereras med nedläggning av sin stomi och anastomos mot kvarvarande tarmända. Under operationen löser man vänsterflexuren och får då en blödning från mjälten. Blödningen går ej att stoppa varför man tvingas att göra splenektomi. Han blöder rejält ca 2 liter och blir anemisk, får blodtransfusion och hämtar sig .

Komplikation till sjukvårdande behandling

★ **Z43.3** Nedläggning av sigmoideostomi

T81.2 Komlicerat av en skada på inre organ

S36.0 i form av en mjältskada

T81.0 Vilket medförde en större blödning

Y60.0 Orsakad av missöde under op

D62.9 Pat fick anemi

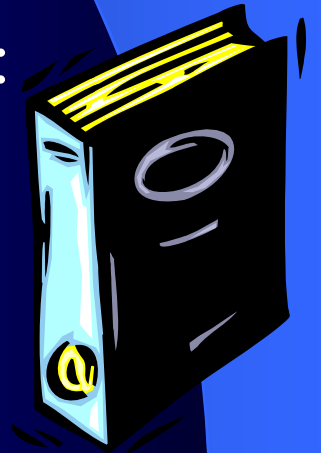
JFB36 Nedläggning av colostomi med anastomos till rektum

JMA10 Splenektomi

V9209 Blodtransfusion gavs

Kodning i öppen vård (1)

- Vedertagna nationella regler finns ej.
- Behov finns, och utredning görs via projekt:
Stockholms Läns Landsting
BESIS-projektet
- Tankar om principer som bör vara gällande:

Kodning i öppen vård (2)

- Vid akuta sjukdomar kodas sjukdomen som huvudtillstånd så länge den är aktuell och akut.
- Vid kroniska sjukdomstillstånd bör sjukdomen kodas som huvudtillstånd vid besök för behandling och kontroll.
- Vid avslutande kontroll av akut sjukdom används kod för kontroll som huvudkod och det man kontrollerar anges som tilläggskod: Z09.8 + J18.9
- Specialregler bör skapas för vissa situationer

Etiska regler för kodning och klassifikation

- Kodaren har en yrkesskicklighet och skall som sådan assistera läkare som är okunniga i regelverket för kodning och klassifikation av sjukdomar
- Kodaren samarbetar med sina kolleger för att säkra enhetlig tolkning och förståelse av kodning och klassifikation av sjukdomstillstånd
- Kodning av sjukdomstillstånd sker i enlighet med befintlig dokumentation i patientjournal. Där det finns oklarheter skall läkaren konsulteras.
- Val av huvuddiagnos sker i enlighet med principer i Socialstyrelsens dokument av 2001-12-18
- Diagnoser skall inte ändras i konflikt med regelverket för att ge högre ersättning enligt DRG.